

KOMENTARZ

Rząd Rishiego Sunaka ostatnią szansą torysów

Przemysław Biskup

25 października król Karol III powierzył misję stworzenia rządu nowemu liderowi Partii Konserwatywnej, która rządzi Wielką Brytanią od 2010 r. Podobnie jak Liz Truss nowy premier przejmuje władzę w obliczu najpoważniejszych od kilkudziesięciu lat kryzysu gospodarczego i zagrożenia europejskiego systemu bezpieczeństwa. W odpowiedzi na te wyzwania oraz przy najniższym poparciu społecznym dla swojej formacji Sunak powołał do rządu reprezentantów wszystkich frakcji w partii.

W jaki sposób torysi wyłonili nowego lidera?

[Udział w rywalizacji](#) wymagał zdobycia przez kandydata w ciągu trzech dni poparcia 100 posłów Partii Konserwatywnej. Sunaka poparło publicznie 195 z 357 parlamentarzystów, 59 poparło Borisa Johnsona, a 26 – Penny Mordaunt. W konsekwencji 24 października Sunak został ogłoszony przez aklamację liderem partii i następnego dnia objął funkcję premiera. Szybkie rozstrzygnięcie rywalizacji między trojgiem kandydatów, bez formalnych głosowań, było możliwe, ponieważ uczestniczyli w niej [najsilniejsi kontrkandydaci Truss z poprzedniego konkursu w lipcu br.](#) (odbyła się więc „dogrywka”) oraz z powodu krytycznej i świeżej [pamięci o przywództwie Johnsona](#). W obliczu niestabilności rynku finansowego i najgorszych we współczesnej historii notowań sondażowych partii rządzącej establishment torysów nalegał ponadto na maksymalne skrócenie procesu wyboru lidera.

Kto wszedł do gabinetu Sunaka?

Resorty gospodarcze (finansów i biznesu) objęli przedstawiciele partyjnej centrolewicy – [Jeremy Hunt](#) i [Grant Shapps](#). Za relacje zewnętrzne odpowiadają zwolennicy Johnsona – minister obrony Ben Wallace i spraw granicznych James Cleverly. Kluczowe dla przedstawicieli

prawego, probrexitowego skrzydła resorty spraw wewnętrznych i ds. Irlandii Płn. objęli [Suella Braverman](#) i Chris Heaton-Harris, podczas gdy ministerstwo edukacji – przedstawicielka partyjnych postępowców Gillian Keegan. Zwolenników Truss reprezentuje [Thérèse Coffey](#) jako minister środowiska i rolnictwa. Pozycje w rządzie utrzymali też byli konkurenci Sunaka z lipca br. – [Kemi Badenoch](#), [Tom Tugendhat](#) i [Mordaunt](#). Sunak będzie kontrolował rząd we współpracy ze swoimi zwolennikami – ministrem sprawiedliwości i wicepremierem Dominikiem Raabem, szefem kancelarii premiera Oliverem Dowdenem i rzecznikiem dyscypliny (*Chief Whip*) Simonem Hartem.

Co skład nowego rząd mówi o strategii politycznej torysów?

Skład gabinetu Sunaka jest funkcją dwóch podstawowych założeń koniecznych do odbudowy pozycji torysów. Po pierwsze, w celu wzmocnienia wewnętrznej stabilności rządu i uspokojenia rynku finansowego w gabinecie zasiadli przedstawiciele wszystkich podstawowych frakcji, stanowiska zachowali też szefowie kluczowych resortów. Po drugie, wydaje się, że Sunak podejmuje wysiłki na rzecz powrotu do zwycięskiego [programu wyborczego Johnsona i zbudowanej wokół niego w 2019 r. koalicji](#) wyborców. Najważniejszymi wyzwaniami dla Brytyjczyków – obok słabnącej gospodarki i rosnących kosztów życia – są polityka

KOMENTARZ PISM

zdrowotna i imigracyjna. W tym kontekście nominacje Braverman i Raaba sygnalizują chęć wdrożenia restrykcyjnej polityki imigracyjnej, której żądali kluczowi wyborcy z okręgów przemysłowych. Podobnie należy postrzegać nominację na stanowisko ministra zdrowia sprawnego menedżera (i brexitera) Steve'a Barclay'a.

Jakie są pierwsze zapowiedzi programowe Sunaka?

Plany Sunaka ilustrują wyzwania stojące przed nowym rządem. Wysoka inflacja (10%), do niedawna rekordowe ceny energii, najwyższy od 40 lat poziom zadłużenia publicznego (ok. 105%) i deficyt budżetowy (ok. 20%) wymuszają przygotowanie oświadczenia budżetowego (wyznaczonego na 17 listopada) wokół serii cięć wydatków i (lub) podwyżek podatków. Spór o ich rozkład angażuje wszystkich ministrów. 26 października premier odmówił potwierdzenia pełnej waloryzacji emerytur (pobieranych przez największą grupę wyborców partii) i zapowiedzianego przez Truss podwyższenia wydatków na obronę do 3% PKB. Dodatkowej wagi nabierają zatem deklaracje niewymagające inwestycji, jak spodziewane ograniczenie imigracji (kontestowane przez resorty gospodarcze), a także [wycofanie się z liberalizacji zasad wydobycia gazu ze złóż łupkowych](#) (ukłon w stronę tradycyjnych wyborców konserwatystów z okręgów wiejskich).

Co nowy rząd oznacza dla brytyjskiej polityki zagranicznej?

W rozmowie telefonicznej z prezydentem Zefenskim (pierwszej z zagranicznym przywódcą) Sunak potwierdził poparcie dla oporu Ukrainy wobec rosyjskiej agresji, jednak jej finansowy poziom zdeterminuje w listopadzie uchwalenie brytyjskiego budżetu. W relacjach z UE na pierwszy plan wychodzi kryzys polityczny w Irlandii Płn. Wynika on ze sprzeciwu północnoirlandzkich unionistów wobec wymaganego przez UE modelu implementacji [Protokołu irlandzkiego](#). Biorąc pod uwagę fakt, że 27 października [upływa termin powołania rządu krajowego w tej prowincji](#), brytyjski rząd musi roz�isać nowe wybory na grudzień. Unioniści zapowiadają koncentrację swojej kampanii wyborczej na dążeniu do uzyskania mandatu do [pełnego odrzucenia Protokołu w 2024 r.](#) Stwarza to presję na rząd Sunaka, by doprowadził w najbliższym czasie do porozumienia z UE, a w przypadku jego braku – do uchwalenia ustawy jednostronnie modyfikującej Protokół, która obecnie trafiła do Izby Lordów. W ocenie UE stanowiłoby to złamanie umowy o wystąpieniu. Kontynuacja sporu unijno-brytyjskiego na tym tle grozi paraliżem współpracy i konfliktem handlowym.